

Monumentnummer*: 516938

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 september 2000
Kadaster deel/nr 82968/55

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Arnhem St. Marten

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Arnhem N 6729

Omschrijving**

Inleiding

HERENHUIS met HEK uit 1886 in de stijl van de Hollandse neorenaissance.

Het pand bevindt zich even ten noorden van het stadscentrum en is gesitueerd in de rooilijn van de aaneengesloten oostelijke gevelwand van de Apeldoornseweg, op de zuidelijke hoek met de straat Sint-Marten. Het historische straatbeeld van de in noordelijke richting oplopende Apeldoornseweg tussen de spoordijk en het Sonsbeekpark wordt in belangrijke mate bepaald door een met bomen beplante middenberm en aaneengesloten gevelwanden met herenhuizen; laat-negentiende eeuwse panden in neo-stijlen aan de oostzijde en overwegend vroeg-twintigste eeuwse panden in overgangsarchitectuur en Art Nouveau-stijl aan de westzijde. Voorts is karakteristiek dat de voortuin van het trottoir wordt gescheiden door een smeedijzeren HEK. De grote éénlaags uitbreiding naast de keukenaanbouw aan de achterzijde is niet oorspronkelijk en valt niet onder de bescherming. Het grote rechthoekige magazijn direct achter het woonhuis (thans Sint Marten 2) is in 1924 gebouwd voor de heer Willy Busscher, en is eveneens niet beschermd.

Omschrijving

Deels onderkelderd HERENHUIS van twee bouwlagen en zolderverdieping op een samengesteld grondplan. Het blokvormige pand heeft aan de straatzijden een afgeschuinde hoek en zijrisalieten aan weerszijden. De bakstenen gevels zijn in kruisverband gemetseld

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

en worden horizontaal geleed door een tweedelige hardstenen plint, speklagen (eerste bouwlaag) en houten cordonlijsten, een bakstenen fries en een afsluitende houten kroonlijst. De uitgespaarde muuropeningen worden gemarkeerd door gepleisterde hoekblokken. Onder de vensters bevinden zich rechthoekige velden met siermetselwerk of langwerpige diamantkoppen. Het omlopende afgeplatte dak en de aangekapte daken ter plaatse van de risalieten zijn gedekt met shingles (oorspronkelijk leien). De hoge schoorsteen met speklagen aan de zijde van Sint Marten is vernieuwd. In het dakschild aan de Apeldoornseweg is een modern tuimeldakraam geplaatst.

De VOORGEVEL aan de Apeldoornseweg bezit geheel rechts een topgevel-risaliet, waarachter een hoog opgaand schilddak schuil gaat. Deze zijrisaliet bezit in de eerste bouwlaag twee rondboogvormig afgesloten vensters met enkelruits schuiframen en halfronde bovenlichten, en in de tweede bouwlaag twee dubbele balkondeuren met enkelruits bovenlichten onder blinde korfbogen. Het brede balkon rust op drie forse consoles in neorenaissance-stijl en is voorzien van een smeedijzeren hek (gestileerde florale motieven) met houten handlijst. De risaliet wordt geleed door over beide bouwlagen doorgaande pilasters met lijstkapitelen. Ter hoogte van de kapitelen is een rondboogfries aangebracht. De afsluitende kroonlijst rust op geprofileerde consoles. De risaliet wordt bekroond door een stenen topgevel, waarin twee gekoppelde enkelruits ramen met aan weerszijden dubbele pilasters en een afsluitende kroonlijst met gebogen fronton. Het gebogen fronton is gevuld met een gepleisterd schelpmotief en wordt bekroond door een kleiner fronton waarop een obelisk. De topgevel wordt geflankeerd door rijk geprofileerde vleugelstukken van pleisterwerk in de stijl van Vredeman de Vries. Links van de risaliet bevindt zich in de eerste bouwlaag een rondboogvormig afgesloten ingang met een schuifdeur en een halfronde bovenlicht. Om het bovenlicht is het muurwerk tot aan de cordonlijst uitgemetseld. Het geheel rust op gepleisterde consoles. In de tweede bouwlaag bevindt zich een rechthoekig venster (T-schuifraam en bovenlicht) onder een blinde korfboog. Op de hoek van de voor- en linker zijgevel bevindt zich een overhoeks geplaatste rechthoekige houten erker van twee bouwlagen, die wordt bekroond door een hoektorentje. De hoekstijlen zijn uitgevoerd als gecanneleerde pilasters met lijstkapitelen en opgelegde rechthoekige blokken ter hoogte van de speklagen in het metselwerk. De panelen tussen de basementsen en boven de verdiepingsvensters zijn voorzien van langgerekte diamantkoppen. De rechthoekige vensters in de eerste bouwlaag bestaan uit enkelruits beneden- en bovenramen. De rechthoekige vensters in de tweede bouwlaag zijn voorzien van een vijfuits raam (voorzijde) en tweeruits ramen (zijden). Het fries van het geprofileerde hoofdgestel is voorzien van bewerkte panelen en klossen. De erkerpartij wordt bekroond door een houten dakkapel met een vierzijdige spits (shingles) waarop een smeedijzeren windvaan. De dakkapel heeft aan drie zijden een rondboogvenster. De flankerende pilasters met diamantkoppen ondersteunen geprofileerde rondbogen.

De LINKER ZIJGEVEL aan de straat Sint Marten bezit links een drie bouwlagen hoog topgevel-risaliet, met in de eerste bouwlaag een koekoek in de plint en daarboven een rondboogvenster met enkelruits schuifraam en halfronde bovenlicht. Om het bovenlicht is het muurwerk tot aan de cordonlijst uitgemetseld. Het geheel rust op gepleisterde consoles. De tweede bouwlaag bezit een rechthoekig venster (T-schuifraam en bovenlicht) onder een blinde korfboog. De cordonlijst ter hoogte van de zoldervloer wordt ondersteund door geprofileerde consoles. De derde bouwlaag bezit twee gekoppelde rondboogvensters (geornamenteerde middenstijl) tussen hoekpilasters met gepleisterde basementsen, blokken en lijstkapitelen. De risaliet wordt bekroond door een stenen halsgevel met een rondboog en sieranker tussen pilasters. De bakstenen klauwstukken zijn voorzien van gepleisterde rolwerk-ornamentiek. De afsluitende kroonlijst wordt bekroond door een gebogen fronton. De hoofdingang rechts van de risaliet bestaat uit een rondboogvormig afgesloten muuropeningen met om het bovenlicht uitgemetseld muurwerk; hardstenen treden, onderdorpel en neuten; een eikehouten paneeldeur met diamantkoppen, rondboogvormig kijkraampje met smeedijzeren rooster en aedicularomlijsting; een houten afdak (shingles) op bewerkte korbeelstellen en een uitgezaagd paneel aan de rechter zijde. Boven de ingang bevindt zich een rechthoekig venster (T-schuifraam en bovenlicht) onder een blinde korfboog. Rechts hiervan is een gepleisterde

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

cartouche aangebracht, waarop het bouwjaar "1886" staat aangegeven.

Aansluitend op de linker zijgevel bevindt zich tegen de ACHTERGEVEL een rechthoekige éénlaags uitbouw met een flauw hellend zinken schilddak (keuken). De bakstenen gevel van deze uitbouw is aan de straatzijde blind uitgevoerd. Aan de binnenplaatszijde bevinden zich twee gekoppelde openslaande ramen met bovenlichten. Links van de keukenuitbouw is ter plaatse van de oorspronkelijke serre een grote éénlaags uitbreiding gerealiseerd (niet beschermd). De gepleisterde tweede bouwlaag bezit links twee eenvoudige vensters met T-schuiframes, en rechts een trappenhuisvenster met grote gekleurde glas-in-loodramen. Voor dit venster is een houten balkonconstructie geplaatst. Het eenvoudige houten balkon is toegankelijk via de trappenhuisvensters met gekleurde glas-in-loodramen in de derde bouwlaag. Op het achterschild van het dak bevindt zich een kleine moderne dakkapel.

De RUIMTELIJKE STRUCTUUR van het pand is intact en bestaat uit een centrale hal waaromheen de vertrekken zijn gegroepeerd. Op de begane grond bevinden zich een vestibule, dienstbodekamer en keuken aan de Sint Marten-zijde; kamers en suite aan de Apeldoornseweg-zijde; trappenhuis, gang met toiletten en tuinkamer aan de achterzijde. De slaapkamers in de tweede bouwlaag zijn ingericht als woonetage met een toegevoegde keuken en een gemoderniseerde badkamer.

Het zeer rijk uitgevoerde INTERIEUR in neorenaissance-stijl bezit een groot aantal waardevolle oorspronkelijke elementen, zoals in de eerste bouwlaag diverse gehoute paneeldeuren met rijk uitgevoerde deurkozijnen (hoofdgestel met rolwerkdetails waarop een gebroken fronton met obelisk). In de vestibule: wit marmeren vloeren en lambrizingen, gestucte wanden met panelen en hoekrozetten, tochtdeur tussen zij- en bovenlichten met geëts glas in neorenaissance-stijl (aedicula). In de hal: wit marmeren vloer en lambrizing en eenvoudig stucplafond. In het trappenhuis: een houten bordestrap met open binnenboom, bewerkte rechthoekige trappaal (leeuwekop), bewerkte spijlen, geprofileerde handlijsten met omgekrulde uiteinden, en grote gekleurde glas-in-loodramen met geometrische motieven en drie- en vierpassen met geëts glas. In de gang: wit marmeren vloer en lambrizing, een fonteintje van gebakken geglazuurde elementen (rondboog met schelpmotief op pilastertjes), een betegeld toilet met een rand van landschaps- en stadsgezichttegels in 17de eeuwse traditie (blauw op wit voorstellingen met stadspoorten, kastelen, molens, zeilboten). In de kamers en suite: cassettenplafonds in neorenaissance-stijl (polychroom beschilderde middenrozetten waaromheen polychroom geschilderde vakken met rozetten, cartouches, vazen, linten, ranken, blad-, fruit- en bloemmotieven), twee zwart marmeren schouwen met groen marmeren paneeltjes, hoge dubbele schuifdeur met panelen, vouwblinden voor de vensters. In de tuinkamer: een interieur in oud-Hollandse stijl met houten lambrizing (pilasters en kussenpanelen; de oorspronkelijke tegelstroken zijn verwijderd), houten schouwpartij in klassieke vormgeving met tegelstroken (florale motieven, blauw op wit), consoles in de vorm van mascarons, groot tegeltableau (blauw op wit) met de voorstelling van een Hollandse havenstad (Leiden?: stadspoort gedateerd 1615, ophaalbrug, molens en schepen), balkenplafond met rijk geprofileerde sleutelstukken, dubbele paneel- en glasschuifdeur. In de keuken: betegelde wanden (onderste gedeelte gele tegels en zwarte randen, en daarboven witjes), ingebouwde vitrinekast. In de kelder: bakstenen troggewelven op ijzeren H-balkjes (wijnkelder met bakstenen nissen met getoogde schappen), plavuizenvloer. De tweede bouwlaag bezit vertrekken met vrij eenvoudige stucplafonds en zwart marmeren schouwen.

Het HEKWERK is van smeedijzer, en heeft getordeerde spijlen met pijlpunten, stijlen met uitbottende pieken en bloemmotieven.

Waardering

HERENHUIS met HEK uit 1886.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld van een laat-negentiende eeuws aanzienlijk woonhuis in Hollandse neorenaissance-stijl, met een voor die tijd nog weinig gangbare ruimtelijke structuur (vertrekken rondom een centrale hal) en hoogwaardige esthetische kwaliteiten in het exterieur, zoals een schilderachtige bouwmassa met hoektorentje en zijrisalieten, gevarieerd en goed materiaalgebruik en bijzondere ornamentiek. Voorts bezit het pand een zeer rijk uitgevoerd interieur in neorenaissance-stijl met onder andere oorspronkelijke lambrizingen in hout en marmer; deuromlijstingen waarop een hoofdgestel; plafonds met bewerkte balken, gestucte middenrozetten en beschilderde vakken; ramen met geëts glas en gekleurd glas-in-lood; betegelde wanden en tableau met voorstellingen van landschappen. Als zodanig heeft het pand een hoge zeldzaamheidswaarde.

- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het relatief gave straatbeeld van de in noordelijke richting oplopende Apeldoornseweg tussen de spoordijk en het Sonsbeekpark, dat in belangrijke mate wordt bepaald door een met bomen beplante middenberm en aaneengesloten gevelwanden met herenhuizen uit de periode 1880-1910. Als zodanig is het pand van bijzondere betekenis vanwege de prominente situering op een hoek van de Apeldoornseweg, welke verbonden is met de stedenbouwkundige ontwikkeling van Arnhem (fraaie uitvalsweg vanaf de singelstructuur in de richting van Sonsbeek); wegens de ensemblewaarde in relatie met de omringende bebouwing; en daarmee voor het aanzien van de stad Arnhem.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis